

Ю. А. МАРЕГА
(Київ, Україна)

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІХТІОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ

Ідеться про передумови становлення української іхтіологічної лексики. Проаналізовано особливості перших фіксацій іхтіонімів у давніх пам'ятках української мови. За матеріалом дослідження констатовано, що найдавніший шар української іхтіологічної лексики відноситься до праслов'янської доби, а частина запозичених слів сягає часів античної цивілізації.

Ключові слова: іхтіонім, термін, іхтіологічна лексика, народна термінологія, наукова термінологія.

Дослідження словникового складу мови в різних аспектах дають можливість комплексно проаналізувати особливості розвитку мови й термінології. До однієї з найдавніших підсистем української літературної мови належить зоологічна лексика, складником якої є іхтіологічна, що розвивалася разом із мовою та пізнанням людиною навколишнього світу. Іхтіологія в широкому розумінні – “комплексна наука, розділ зоології, що вивчає зовнішню та внутрішню будову риб, особливості функціонування їхнього організму на різних стадіях розвитку, вплив різних екологічних чинників на поведінкові реакції риб” (СУБТ, с. 226).

У статті зосереджено увагу лише на одному фрагменті – дослідженні назв риб. Назва *риба* вживається на позначення “водяної хребетної тварини з непостійною температурою тіла, яка дихає жабрами і має плавці та шкіру, звичайно, вкриту лускою” (СУМ, VIII, с. 526). За даними етимологічних словників: “Етимологічного словника української мови” в 7-ми томах (1982–2004), “Этимологического словаря русского языка” (1959 р.) А. Преображенского, “Этимологического словаря русского языка” (1964–1973 рр.) М. Фасмера, слово *риба* належить до праслов'янського мовного фонду (псл. *риба*: біл., рос. *рыба*, пол., чес., слц., вл., нл., *ryba*, болг. *риба*, схв. *рѣба* тощо). Дослідники висловлюють імовірність його слов'янського походження, хоч остаточно це не з'ясовано. Очевидно, назва споріднена з двн. *rurpa*, *rupa* “гусениця; минь”; можливе утворення внаслідок реконструкції основи типу **rumba* із значенням чогось пістрявого, рябого, лускового (ЕСУМ, V, с. 75). В “Етимологічному словнику польської мови” (2005) В. Бориса зафіксовано назву *ryba* (od XIV w.) без пояснення її етимології. Автор висловлює думку про ймовірність інноваційної назви, яка через табу замінила іншу давнішу назву (можливо, ту, що відповідала лит. *zuvis* “gyba”) (Вог, с. 528).

Спостереження за живою природою сприяло пізнанню навколишнього світу, використанню природних багатств необхідних для життєдіяльнос-

© Ю. А. МАРЕГА, 2015

ті людей. Основними заняттями первісної людини було полювання, ловіння риби, добування меду, воску, вирощування рослин тощо. Накопичення знань про живу природу було важливою передумовою формування людської цивілізації. Ще до появи писемності слов'яни мали багату на той час лексику, яка відбивала різні боки матеріальної і духовної культури. Знайдені зображення епохи кроманьйонців (приблизно 13 тис. років до н.е.) дозволяють припустити, що наші предки були добре обізнані із живою природою та вміли розрізняти тварин, птахів, риб, про що свідчать досить точні динамічні зображення риб – лосося, форелі, коропа, ляща, шуки, голованя [7, с. 15]. Давні свідчення (IV ст. до н. е.) про біологічні об'єкти в Месопотамії знайдені на клинописах. На багатьох із них зображені тварини і рослини. Народи Месопотамії ділили тваринний світ на “риб”, тобто водних тварин взагалі, членистоногих, змій, птахів та чотириногих. Давньогрецька цивілізація створила передумови для розвитку науки. Грецька мова лягла в основу багатьох біологічних понять у тому числі й іхтіологічних. У IV ст. до н. е. в давніх греків виникло природознавство. Перша спроба систематизувати й узагальнити знання про живий світ була зроблена Аристотелем у трактаті “Історія тварин”. З урахуванням особливостей фізіології ссавців, автор виділив риб у самостійну групу, відокремивши її від китів та дельфінів [Там само, с. 30].

Багато назв риб походять із грецької мови. Стародавнім грекам були добре відомі назви риб *пеламіда*, *кефаль*, *скупбрія*, що водилися в Чорному морі. Знали вони й назви *хамса*, *барабуля*, запозичені з турецької мови [6, с. 19]. Остання користувалася великим попитом, особливо вражала римлян зміною забарвлення перед смертю. Римський філософ Сенека зазначав: “Нема нічого прекраснішого за вмираючу *барабулю*. Вона бореться зі смертю, що наближається, і ці зусилля поширюють по її тілу блискуче пурпурове забарвлення, яке переходить потім у загальну блідість, що набуває під час угасання чудових відтінків” [6, с. 20]. Назва *барабуля* (*Mullus Linne*), за даними етимологів, запозичена з турецької чи грецької мов (ЕСУМ, I, с. 138). Синонімом до неї в сучасній українській мові є назва *султанка* морська промислова риба ряду окунеподібних (СУМ, IX, с. 833), яка поширена в деяких слов'янських мовах (болг. *султанка*, рос. *султанка*). Назва зумовлена “перистим гарним забарвленням” (ЕСУМ, V, с.472). А. Я. Щербуха подає видові найменування цієї риби *барабуля вусата*, *барабуля чорноморська* (Щерб., с. 26).

Одним із перших дослідників, який вивчав тваринний світ праукраїнських земель, був Геродот. Зокрема, відвідавши Ольвію, у своїй праці “Історія” (V ст. до н.е.) він констатував, що в Борисфені (Дніпрі) “водяться великі безкісткові риби із назвою *аптакей* і багато інших”. Імовірно, це були осетрові [12, т. 1, с. 22]. На його думку, рибу з Гіпаніса (Південного Бугу), Танаїса (Дону) та Меотиса (Азовського моря) у великій кількості вивозили до Греції та навіть до “витончених римлян” [6, с. 19]. Дані про риби та рибальство Київської Русі черпаємо з досліджень археологів, записів середньовічних письменників і мандрівників, часткових відомостей, що містяться у хроніках, літописах, різних договорах, грамотах, актах та інших

юридичних документах [12, т. 1, с. 30]. У зазначених джерелах натрапляємо на узагальнювальні назви *риба*, *риби*. Наприклад: “*Да, приходячи Русь слюбное емлют, елико хотячи, а иже придуть гости да емлют мѣсячину на б мѣсяць, хлѣбъ, вино, м’ясо, и рыбы и оwoць <...>*” [11, с.17]; “*<...> потребленіе рыбы и ловля ея на Руси существовали съ самыхъ древнихъ временъ <...>*”. Особливо цінувалася риба ченцями в монастирях, яка була одним із продуктів їхнього харчування [1, с. 20, 25].

Свідченням того, що рибальство займало важливе місце в господарстві Київської Русі, був договір про право на рибальство в низинах Дніпра, укладений у 944 р. між київським князем Ігорем із Візантією [12, т. 1, с. 36]. “*Рыболовный промыслъ на Руси производился преимущественно въ большихъ рѣкахъ и озерахъ. Рыбная ловля в. к. Ольги находилась по Днѣпру и по Деснѣ, и по всей заселенной, русской землѣ*” [1, с. 21].

Незважаючи на давню обізнаність людства з класом риб, іхтіологічна лексика в пам’ятках давньоруської мови, на відміну від зоологічної та орнітологічної, на жаль, зафіксована недостатньо, про що зазначає М. Аристов у своїй праці “Промышленность древней Руси” (1866): “*По древнимъ памятникамъ (до XV в.) нельзя опредѣлить, какіе сорта рыбы ловились и предпочитались в старину, какіе шли въ торговлю; можно только сказать, что ловля осетровъ была распространена, и ихъ цѣнили дорого сравнительно съ другой рыбой*” [1, с. 22].

У зв’язку зі складним політичним становищем на українських землях вивчення фауни України проводилося лише іноземними дослідниками. Зокрема, про багатство рибпромислової фауни згадує литовський дипломат М. Литвин, автор історичних записок “Про нрави татар, литовців і москвитян”, у яких констатував, що “*<...> ріки рясніють неймовірною кількістю осетрів та інших великих риб, які піднімаються з моря нагору по річках у прісну воду. Деякі з них (річок) називаються золотими, насамперед Прип’ять (Pripietz) <...> щорічно в березні Прип’ять наповнюється такою безліччю риби, що спис, вставлений у гущавину її, застряє, відтіля безупинно вичерпують рибу і наповнюють нею щодня близько тисячі візків чужоземних купців <...>*” [10, Фр. 9]; “*<...> Торговці везли з півдня на північ сіль, мед, м’ясо і особливо рибу – щуку, коропа, лина, ляща, сома і найцінніших представників осетрових*” [12, т. 1, с. 68]. Крім того, для запорожців рибний промисел був основним джерелом існування, а для певної категорії населення, так званих “бродників”, рибалок рибальство було основним заняттям, що спонукало на Поділлі, Волині і Східній Галичині, починаючи з XIV ст., будувати греблі, гаті і створювати штучні водойми для розведення риби [16, с. 285].

Назви риб фіксувалися в щоденниках, записках мандрівників, дипломатів, “митних книгах”, “реєстрових книгах”. Зокрема, відомості про рибний промисел на Дніпровському та Бузькому лиманах, у низинах Дніпра і Бугу, в Інгульці, про породи риб, їх оброблення і збут в Польщу та райони України згадано в “Описании замка Кинбурга..”, в якому поряд із назвами різновидів риб (*бички, камбала, сом, щука, судак, окунь, скумбрія (ймовірно, шема), лящ, тараня, вирезуб, рибець, короп, карась, лин*) засвідчені назви їх родин: *осетрові, оселедцеві* [12, т. 1, с. 69].

На початку XVIII ст. увагу фауні України, особливо риbam, птахам і ссавцям, приділяв польський дослідник (уродженець України) Габріель Жончинський, автор відомої праці “*Historia naturalis curiosa Regni Poloniae*” (“Цікава історія природи в Польському королівстві”), окремою частиною якої був розділ “*Auctarium historiae naturalis*” (“Фауна історії природи”), присвячений ботаніці, зоології, географії [9, с. 22]. У розділах про водойми дослідник зібрав інформацію й про іхтіофауну різних річок, повідомляючи про час нересту риб та міграції лосося, форелі, осетра. З його досліджень відомо, що в українських річках водилися стерлядь, осетр, вирезуб, усач, сазан, підуст, сом, форель [12, т. 1, с. 69]. У праці “Історія міста Київ” (1820 р.) М. Ф. Берлінський згадує: “У Дніпрі ловиться риба: сом, щука, лящ, підляшовики, в’яз, рибиці, короп, марина, білизна, окунь, судак, налим, плотиця [12, т. 1, с. 70]. Більшість з цих назв відомі майже в усіх слов’янських мовах (укр. *лящ*, рос. *лещ*, біл. *лешч*, пол. *leszcz*; укр. *щука*, рос. *щука*, біл. *шчупак*, болг. *щуката*, пол. *szczupak*, чес. *Štika*, серб. *штука*; укр. *окунь*, рос. *окунь*, біл. *акунь*, чес. *okoun*, пол. *okoń* тощо).

У XVIII ст. із “натуральної історії” починають виділятися біологія та зоологія, що сприяло розвитку господарства й торгівлі, всіх напрямків природознавства, в тому числі й іхтіофауни, в першу чергу як корисного господарського об’єкта. Європейські дослідники П. Белон, І. Сальвіані, М. Блох, І. Мюллер, А. Понтер, Дж. Нормен, А. Себ починають глибше вивчати водойми та їхню фауну. Значну роль для розвитку іхтіофауни відіграв П. Артеді, якого називають “батьком іхтіології”. Після його смерті К. Лінней підготував і видав рукопис дослідника під назвою “*Ichthyologia*” (“Іхтіологія”) (1738).

Велике значення для розвитку біології в цілому й іхтіології зокрема, мала праця “Система природи” (1735) К. Ліннея, в якій він використав пропозиції Артеді щодо класифікації риб (ЛК, с. 1). Розроблена ним бінарна система класифікації представників живої природи латинською мовою сприяла упорядкуванню біологічної номенклатури. За цією системою кожна наукова латинська назва живих організмів складалася з іменника на позначення роду та прикметника на позначення виду. Всю живу природу автор упорядкував відповідно до чіткої ієрархії таксонів. Згідно з цією системою, клас “Риби” належав до безхребетних тварин і ділився на ряди, родини. Найнижчим рівнем був вид (інколи підвид). Це, власне, і спричинило поділ зоології на окремі розділи. Як самостійний розділ науки про тваринний світ у XIX ст. виділилася іхтіологія, наука про риб (від грец. *іхтіос* – риба, *логос* – наука, вчення).

Академік Л. С. Берг зазначав: “Під назвою *іхтіологія* розуміють природну історію риб, історію розвитку – індивідуальну (ембріологію) та історію розвитку видів, родин, родів (еволюцію)” [2, с. 3]. Іхтіологія ділиться на загальну і спеціальну. *Загальна* займається вивченням будови тіла та окремих органів риб (анатомія), фізіології риб, умов життя. Відмінні ознаки і біологію окремих видів риб вивчає *спеціальна* іхтіологія [19, с. 8].

Вивчення тваринного світу України почало набувати системного характеру лише в кінці XVIII ст. Велику роль для формування української іхтіологічної термінології відігравали праці, присвячені систематизації риб.

Перші спроби вивчення екології прісноводних риб в Україні започатковано в монографії А. Д. Нордмана, керівника кафедри природознавства Рішельєвського ліцею в Одесі, “Наблюдения над понтической фауной” (“Спостереження над понтійською фауною”) (1840), в якій подано повний список чорноморських риб та їх назв, описано 58 видів риб, 9 нових видів і один рід у водах лиману [12, т. 1, с. 247]. На думку Б. Н. Мазурмовича, цю монографію з повним правом можна вважати класичною [9, с. 21]. Значний внесок у дослідження іхтіофауни належить К.Ф.Кесслеру, який у своїй праці “Риби” (1856), написаній у Київському університеті, подав перше зведення іхтіофауни Правобережної України, [9, с. 28]. Л.С. Берг назвав його батьком вітчизняної іхтіології [12, т. 1, с. 247]. Гідробіологічним вивченням приодеських лиманів займався В. І. Шманкевич, який провів перші експериментально-екологічні дослідження в нашій країні та описав їх у своїх працях “О беспозвоночных животных лиманов, находящихся вблизи Одессы” (“Про безхребетних тварин лиманів поблизу Одеси”) (1873), “Некоторые ракообразные соляно-озерных и пресных вод и отношение их к среде” (1875) (“Деякі ракоподібні солоних і прісних водойм та їх відношення до середовища”) [9, с. 29]. Досліджуючи фауну Чорного моря, П.С. Паллас у праці “Zoographia Rosso-Asiatica” (1811) вказав на генетичні зв’язки між фаунами Чорного та Каспійського морів, описавши 94 види риб Чорного та Азовського морів [9, с. 29]. Значну увагу було приділено й палеозоологічним дослідженням. Викопним риbam присвячена магістерська праця О.С.Роговича “Об ископаемых рыбах губернии Киевской, Волынской и Черниговской” (1850), а також його подальші праці “Об ископаемых рыбах губернии Киевского ученого округа, именно о хрящеватых рыбах и ганоидах” (1862) (“Про викопних риб губернії Київського вченого округу, а саме про хрящових риб і ганоїдів”), “Ископаемые костистые рыбы Киевского третичного бассейна и прилежащих к нему формаций” (1871) (“Викопні кісткові риби Київського третинного басейну і прилеглих до нього формацій”) [9, с. 19].

Перші наукові праці з природознавства, медицини, ветеринарії тощо українською мовою з’явилися на початку 60-х рр. ХІХ ст. у Західній Україні. Вони стали основою формування української наукової термінології [14, с. 8], доступної та зрозумілої широким масам населення. До них, зокрема, можна віднести “Початок до уложення термінології ботанічної руської” (1852) І. Гавришкевича.

У 1861 р. у журналі “Основа” з’являється стаття М. Левченка “Замѣтка о русинской терминологии”, у якій автор уперше вживає термін “наукова термінологія”, наголошуючи на тому, що терміни мають бути зрозумілими, створеними в дусі народної мови так, щоб вони були сприйняті самим народом. Наука стає загальнонародною, тому терміни наукові мають бути всім зрозумілими [8, с. 184]. У словничку, доданому до статті, автор до іншомовних назв подав і назву риби *форель – пестрюга*.

Погляди М. Левченка поділяв І. Г. Верхратський. Зокрема, у своїй праці “В справі народного языка” (1873) автор зазначав: “У творах наукових повинен бути язык дуже старанний: чим глибше має корінь у живучій бесіді

люда, тим она сильніша і має конкретніші умовія житні і тривання. Язык небалий і не доволі опредільний у науковій статті обнижує її наукову стійність <...> Взагалі слово <...> в науці має виростати з основи народної” [3, с. 83]. “Добре есть, если хто запише из сільського люду назви різних звірят і рослин: терміни людові звичайно, самі кращі і гідні мати місце в ділах наукових” [Там само, с. 87].

Першу спробу зібрати й упорядкувати українські іхтіоніми зробив І. Г. Верхратський у праці “Початки до уложення номенклатури и терминологии природописной, народної и замітка о волоськімъ-павуку” (1864–1872), які вважаються основоположними у справі систематизації української термінології. У “Початках...” зафіксовано значну кількість народних іхтіологічних назв: *плесканка, білоок, бистрянкa, вівсянкa, чечугa, мерена, секрет, плотва* та багато ін., записаних з уст народу з додаванням власних назв, перекладених з інших мов, більшість із яких увійшли до сучасної наукової термінології (*бичок, бізизна, карась, клепець, ляш, судак* та ін.). У кожному з наступних випусків спостерігаємо розширення мовного матеріалу. Наприклад, у II випуску автор подає рибацькі терміни *волок, невід* та ін.; у подальших випусках подає назви риб: *вокунь, костриш* тощо. У передмові до праці “Нові знадобы номенклатури і терминології природописної, народної. Зібрані між людом” (1908) І. Г. Верхратський зазначає: “Наша людова номенклатура і термінологія природописна есть дуже багата <...> хоть і не всі назви подані пригодні для наукової іменовані і виразні – то ближший розсмотр наших термінів есть дуже важливий і указує нам спосіб, як наш люд формує назви і як належить нам у науці нові творити вирази” (5.05.1908). І. Г. Верхратський зібрав близько 400 народних назв риб.

Витворена термінологія поширювалася і популяризувалася через написання підручників із природознавчих наук. І. Г. Верхратський був першим автором українськомовних підручників із зоології, ботаніки, серед них “Матеріали до словаря зоологічного”, що були опубліковані в першому і другому номері тижневика “Вечерниці” за 1863 рік [13, с. 7]. У 1895 р. автор видає підручник “Зоология на низші кляси шкіл середніх” (українсько-латинсько-німецький). Дотримуючись принципу класифікації К. Ліннея, у підручнику він запропонував народну таксономічну класифікацію іхтіологічної лексики, наприклад:

Кодло: Хребовці. Verlebrata. Wirbelthiere. Громада: Риби. Pisces. Fische.

Ряди: Кістносkeletalні. Осклівці. Двудишні. Перекусті. Кругороти. Трубокосерді.

І. Г. Верхратський зробив потужний внесок у розвиток природничої термінології. Його праці поціновані наступними дослідниками. Зокрема, Г. Холодний зазначав, що вони “особливо цінні, бо підводять нас до самого джерела народної творчості” [17, с. 9]. На думку М. Худаша, дослідження І. Г. Верхратського “цінні з историко-пізнавального боку, як одне з джерел для дослідження процесу формування української літературної мови, зокрема її науково-природничої термінології” [18, с. 65].

Значна частина назв риб зафіксована у “Материалах для словаря древнерусского языка” І. Срезневського (1893, т. I) (*рыба, рыбаца, коропь, лещь,*

сопа, судакъ, щучина) та в “Історичному словнику українського язика” Є.Тимченка (перевидання 1930) (*в’юн, головень, синець, бобирь, менюк*).

Одними з перших українських статей ХХ ст., присвячених рибальській лексиці, є праці В. Юрківського “З рибальської термінології с. Дуфінки на Одещині” (1928) [20] та “Рибальська термінологія” (1928) [21], у яких автор аналізує деякі назви рибальського знаряддя, оперуючи при цьому назвами риб та похідних від них, наприклад: занир – положення *скупбрийних* сітей; *каравія* – снасть, щоб ловити *кефалю*, *анчоуси*.

Народна термінологія була основою розвитку наукової. Найдавніший генетичний шар української іхтіологічної лексики відноситься до праслов’янської доби, частина запозичених іхтіологічних термінів сягає часів античної цивілізації і вже значно пізніше латинської.

1. *Аристов Н.* Промышленность древней Руси / Н. Аристов. – СПб. : 1866. – 335 с.
2. *Вавилкин А. С.* Основы ихтиологии и рыбководства / А. С. Вавилкин, А. П. Иванов, И. И. Куранова. – М. : Агропромиздат, 1985. – 184 с.
3. *Верхратський І. Г.* В справі народного язика / І. Г. Верхратський // Літературно-науковий вісник. – Львів, 1902. – Т. 18. – Ч. 2. – С. 83–87.
4. *Верхратський І. Г.* Зоологія на низші класи шкіл середних / [написав Іван Верхратський]. – Львів : Печатня Наук. т-ва ім. Шевченка. Під упр. К. Беднарського, 1895. – 156 с.
5. *Верхратський І. Г.* Нові знадоби номенклатури і термінології природописної, народної, збирані між людьми / І. Г. Верхратський // Збірник математично-природописно-лікарської секції НТШ. – Львів, [Б.в.], 1908. – Т. 12. – С. 13–23.
6. *Зайцев Ю. П.* Чорноморські береги України / Ю. П. Зайцев. – К. : Академперіодика, 2008. – 242 с.
7. История биологии с древнейших времен до начала XX в. / [под ред. С. Р. Микулинского]. – М. : Наука, 1972. – 538 с.
8. *Левченко М.* Замѣтка о русинской терминологии / И. Левченко // Основа. – 1961. – № 7. – С. 183–184.
9. *Мазурмович Б. Н.* Розвиток зоології на Україні / Б. Н. Мазурмович. – К. : Вид-во Київського ун-ту, 1972. – 229 с.
10. *Литвин М.* Про звичаї татар, литовців та московитів. Фрагмент дев’ятий / М. Литвин. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/mltyvyn/mlty01.htm#f1>.
11. Полное собрание русских летописей / [Издание второе]. – Л.: АН СССР, 1926. – Т. I. Лаврентьевская летопись. – Вып. 1–3. – С. 17.
12. Развитие биологии на Украине : [в 3 т.] / [гл. редкол.: К. М. Сытник и др.]. – К. : Наукова думка, 1984–1985. – Т. 1. – 416 с.
13. *Симоненко Л. О.* Іван Верхратський – основоположник української термінології / Л. О. Симоненко // Українська наукова термінологія. Фізико-математичні та технічні науки : матеріали наук.-практ. конф. (6 грудня 2013 р.). – К. : Наукова думка, 2013. – С. 3–12.
14. *Симоненко Л. О.* Формування української біологічної термінології / Л. О. Симоненко. – К. : Наукова думка, 1991. – 152 с.
15. *Суперанская А. В.* Общая терминология. Терминологическая деятельность / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская. – М. : УРСС, 2005. – 256 с.
16. Українці : історико-етнографічна монографія : [у 2 кн.]. – Опішне : Українське народознавство, 1999. – Кн. 1. – 528 с.
17. *Холодний Г.* До історії організації термінологічної справи на Україні / Г. Холодний // Вісник ІУНМ. – 1928. – Вип. 1. – С. 9–20.
18. *Худаш М. Л.* І. Верхратський (до 125-річчя з дня народження) / М. Л. Худаш // Мовознавство, 1971. – № 4 – С. 65.

19. *Юдкин И. И.* Ихтиология / И. И. Юдкин. — М. : Пищепромиздат. — 1951. — 246 с.
20. *Юрківський Б.* З рибальської термінології с. Дуфінки на Одещині / Б. Юрківський // Вісник Інституту української наукової мови. — К.: УАН, 1928. — Вип.1. — С.79–83.
21. *Юрківський Б.* Рибальська термінологія / Б. Юрківський // Записки Одеського наукового при УАН товариства. Секція історико-філологічна. — 1928. — Вип 1. — С. 77–79.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Bor.* — *Boryś W.* Słownik etymologiczny języka polskiego / W. Boryś. — Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2005. — С. 529.
- ЕСУМ — Етимологічний словник української мови : [в 7 т.] / [укл. : Р. В. Болдирев, В. Т. Коломієць, А. П. Критенко ; редкол. О. С. Мельничук та ін.] — К. : Наукова думка, 1982-2004. — (Словники України).
- ЛК — Лінней Карл. — Режим доступу : [http://www.znaimo.com.ua/%D0%9B%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%B5%D0%B9_%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BB.doc].
- СУБТ — Словник української біологічної термінології / [відп. редактори: Д. М. Гродзинський, Л. О. Симоненко]. — К. : КММ, 2012. — 744 с.
- СУМ — Словник української мови : [в 11 т.] / [за ред. І. К. Білодіда]. — К. : Наукова думка, 1970–1980.
- Срезн. — *Срезневский И.* Материалы для словаря древне-русского языка по письменным памятникам : [у 3 т.] / И. Срезневский. — СПб. : [Б.в.], 1893–1902.
- Тим. — *Тимченко Є.* Історичний словник українського языка / Є. Тимченко. — К. : Державне видавництво України, 1930–1932. — Т. 1. А–Ж. — 548 с.
- Щерб. — *Щербуха А. Я.* Українська номенклатура іхтіофауни України / А. Я. Щербуха. — К. : Зоомузей ННПМ НАН України, 2003. — 48 с.

Yu. A. Marega

PRE-CONDITIONS OF THE FORMATION OF THE UKRAINIAN ICHTHYOLOGICAL VOCABULARY

The article is devoted to learning the process of formation of the ichthyological lexis. The features of fixing the ichthyonyms in the oldest Ukrainian literature monuments are analyzed. Materials of the research reveals that the oldest layer of Ukrainian ichthyological vocabulary is related to Proto-Slavic period, and some borrowed words goes back to ancient Greek civilization.

Key words: ichthyonym, term, ichthyological lexis, folk and scientific terminology.